

O NDERNEMEND NEDERLAND

Schumpeter en Schumacher staan ook in Nederland weer volop in de belangstelling. Klein is toch mooi. Het lijkt erop of op twee manieren naar dit ideaal beeld wordt toegewerkt. Onderdelen uit concerns worden zelfstandig gemaakt en van de andere kant wordt de oprichting van nieuwe kleine bedrijfjes – waar mogelijk – gesteund.

drs. ir. A.P. Dreimuller

De aandacht voor kleine bedrijfjes neemt de laatste tijd weer toe. Achterliggende reden is dat Amerikaans onderzoek heeft aangetoond dat vooral kleine bedrijfjes de werkgelegenheid positief beïnvloeden. Zij zijn in staat snel en adequaat te reageren op nieuwe ontwikkelingen in de markt, daar waar grotere bedrijven gehinderd worden door het gevreesde bureaucratie-virus.

Deze redenering, gecombineerd met de overtuiging dat bedrijven in een conglomeraat elkaar wel hinderen en niet versterken (vrij naar Fibbe), leidt tot de verzelfstandiging van onderdelen van grote bedrijven. Die verzelfstandiging wordt bereikt doordat het management – en in sommige gevallen het personeel – het bedrijf koopt. Deze *management buy outs* worden gefinancierd met vreemd vermogen. De bankleningen hebben een vrij korte looptijd. Bovendien wordt ook een flinke rente in rekening gebracht, waardoor voor rente en aflossing een hoge cash flow vereist is. Voor een dergelijke verzelfstandiging komen echter vaak bedrijven in aanmerking, die produkten voeren die over hun hoogtepunt heen zijn. Die produkten waren cash-cows, maar zijn dat – bijna – niet meer. Dat veel van deze bedrijven het toch lijken te redden, komt meer door de mensen in die bedrijven, dan door de 'bruidsschat' die het oorspronkelijke moederbedrijf haar dochter na laat. Duidelijk zal ook zijn dat het nieuwe bedrijf in de eerste zo belangrijke jaren van haar bestaan weinig of geen tijd en geld

kan besteden aan het ontwikkelen van de broodnodige nieuwe produkten of diensten.

De wijze waarop *managements buy outs* in elkaar steken, compleet met voorgeschiedenis en meningen van hoofdrolspelers, is uitstekend verwoord door Kees Caljé. Verplichte kost voor diegene die er in de naaste toekomst mee te maken krijgen. Caljé gaat niet in op de hoogst onzekere toekomst van deze bedrijven. Ondanks die onzekere toekomst kiezen de vakbonden terecht voor verzelfstandiging boven liquidatie (want dat is het enige alternatief). Het is echter maar de vraag of het geen uitstel van executie is. Daarom zou het zeer interessant zijn als Caljé over vijf jaren nog eens naar die bedrijven zou kijken om ons te vertellen hoe het hen vergaan is.

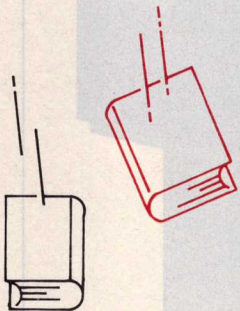
Naast de verzelfstandiging van onderdelen, ontstaan er ook steeds meer kleine high-tech bedrijven die inspelen op nieuwe markt- en technische ontwikkelingen. Kenmerkend voor deze bedrijven is dat zij een nieuw produkt of dienst ontwikkelen. Zij hebben daarom te maken met grote aanloopverliezen gedurende de eerst vijf, zes jaren van hun bestaan. Pas daarna zal blijken dat zij het gered hebben en – grote – winsten maken, of bijgeschreven moeten worden in het faillissementsregister.

Dit soort bedrijven heeft een andere soort financiering nodig: 'venture capital'. Een uitvinding uit de States. De wijze waarop deze bedrijven ondersteund kunnen worden, staat centraal in het boek 'Ondernemen in Ne-

derland'. Een bij-de-tijd boekwerk, waar – in een aantal op elkaar aansluitende opstellen – de rol van het bedrijfsleven in het economisch herstel wordt belicht. Uitgangspunt is de Commissie Wagner. Zoals bekend zijn de ideeën van de commissie over een breed terrein gevolgd. De resultaten zijn echter niet, of althans nog niet, zichtbaar. Dit leidt tot de conclusie dat er onderdelen ontbreken, of dat specifieke maatregelen niet werken in de Nederlandse samenleving.

In het boek worden de investeringsbeslissingen als een cruciale factor voor het herstel als uitgangspunt genomen. Erkend moet worden dat de mogelijkheden van de overheid om de overwegend interne besluitvormingsprocessen bij de bedrijven te sturen, beperkt zijn. Alleen knelpunten van institutionele aard kunnen opgelost worden. Een van de grote belemmeringen voor het oprichten van een nieuw bedrijf is het ontbreken van risicodragend (eigen) vermogen. In de Verenigde Staten heeft dit geleid tot een venture-capital-bedrijfstaking, waarbij bedrijven, met geleend geld, andere bedrijven steunen. Al sinds 1958 bestaan deze 'Small Business Investment Companies' en ze maken – onder andere door belastingfaciliteiten – winst. In Nederland is dit initiatief slechts gedeeltelijk gevolgd met het bevorderen van Particuliere Participatie Maatschappijen (PPM's). Deze PPM's kunnen deelnemen aan bedrijven, waarbij de overheid een garantie geeft van 50% in de eventueel te lijden verliezen op deelnemingen (met een maximum van vier miljoen gulden). Voor initiatieven boven die vier miljoen gulden is door minister Terlouw – naar aanleiding van voorstellen van de commissie Wagner nog in 1982 – de Maatschappij voor Industriële Projecten opgericht.

In het boek wordt de redenering langzaam opgebouwd en de verschillende initiatieven toegelicht en van commentaar voorzien. Gewezen wordt op de noodzaak van meer research en ontwikkeling en de daarmee samenhangende grotere behoefte aan risico-dragend vermogen.

Ondernemen op eigen kracht; het einde van het conglomeraat door Kees Caljé met een inleiding van dr. A. van der Zwan, Veen Uitgevers, Utrecht/Antwerpen, 1985, 126 pagina's, fl. 22,50 ISBN 90 204 2528 5.

Ondernemen in Nederland; mislukkingen en mogelijkheden; De rol van het bedrijfsleven in het economisch herstel; onder redactie van M.T. Brouwer en H.W. ter Hart, Kluwer, Deventer, 1985, 220 pagina's, ISBN 90 267 0973 0.